

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้และการมีส่วนร่วม
ของชาวเขาเผ่าปกากะญอ ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นายสมคิด ปัญญาดี

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนภิญโญ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้และการมีส่วนร่วมของชาวเขาเผ่าปกากะญอ ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการป่าไม้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ ระดับการมีส่วนร่วมของชาวเขาเผ่าปกากะญอ และเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ป่าไม้ พื้นที่ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากตัวแทนครัวเรือน 256 คน และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์ป่าไม้และกลุ่มผู้นำชุมชน 69 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละและการวิเคราะห์เนื้อหา

ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการจัดการป่าไม้ ชาวเขาเผ่าปกากะญอมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับป่ากับชุมชนของตนเอง เพราะวิถีชีวิตจำเป็นต้องพึ่งพิงธรรมชาติและทรัพยากรเป็นหลัก ทำให้มีการป้องกันรักษาป่าในเขตหมู่บ้าน โดยร่วมกำหนดขอบเขตแหล่งทำกิน มีการรายงานเมื่อพบเห็นผู้บุกรุกทำลายป่า ร่วมปลูกต้นไม้ตามโครงการปลูกป่าของรัฐ ร่วมดับไฟป่า ทำแนวป้องกันไฟป่ารอบหมู่บ้านหรือที่ทำกิน เป็นต้น

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ พบว่า ชาวเขาเผ่าปกากะญอในตำบลแม่นาจร มีการใช้ภูมิปัญญาในการเก็บรักษาป่าไม้ เช่น การจัดการเขตป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้านเพื่อกำหนดพื้นที่การใช้ทรัพยากร ใช้พิธีกรรมดั้งเดิม โดยใช้รูกเด็กผูกติดต้นไม้ เรียกบริเวณนั้นว่า

“ป่าเดบอ” มีการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ เช่น ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ เป็นการปลูกป่าเสริมป่าธรรมชาติ เพื่อให้ทดแทนป่าที่หายไปและพยายามบำรุงรักษาของเดิมที่สมบูรณ์อยู่แล้วให้คงเดิม พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ มีการหาพืชเศรษฐกิจ ชนิดอื่นมาทดแทนการปลูกข้าวโพด ซึ่งให้เห็นว่าเริ่มมีการวิตกกังวลกับการปลูกข้าวโพดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของพื้นที่ การปลูกข้าวโพดอย่างเดียวเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำให้ระบบนิเวศในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป มีกลุ่มผู้นำส่วนหนึ่งต้องการให้โครงการหลวงเข้ามาพัฒนาทางด้านพืชผัก เพื่อใช้หยุดการทำลายทรัพยากรป่าไม้ พร้อมกับแนะนำให้หน่วยงานของรัฐทำงานอย่างต่อเนื่อง ด้านวิธีการป้องกันรักษาป่าไม้ มีการใช้กฎของหมู่บ้านในการจัดการการใช้ประโยชน์ แบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ชัดเจน ใช้การประชุมตกลงกันภายในหมู่บ้าน เช่น แนวเขตแบ่งพื้นที่ทำกินเขตที่อยู่อาศัย เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตอนุรักษ์

ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ พบว่า กิจกรรมที่ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมสม่ำเสมอมากที่สุด คือ การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในพื้นที่ กิจกรรมที่มีส่วนร่วมบ่อยๆ คือ การร่วมพัฒนาป่าไม้ในพื้นที่ มีส่วนร่วมน้อยครั้ง คือ การร่วมกิจกรรมการกักเก็บป่าไม้ในพื้นที่ กิจกรรมที่มีส่วนร่วมนานๆ ครั้ง คือ การร่วมจัดการป่าไม้ตามประเพณีท้องถิ่น และกิจกรรมที่ไม่เคยมีส่วนร่วมเลย คือ ร่วมจัดการป่าไม้ตามความเชื่อดั้งเดิม เช่น เลี้ยงผีขุนน้ำ

Independent Study Title	Factors Affecting Forest Conservation and the Participation of Pga K'nyau in Mae Na Chon Sub-district, Mae Chaem District, Chiang Mai Province
Author	Mr.Somkit Punyadee
Degree	Master of Arts (Man and Environment Management)
Independent Study Advisor	Asst. Prof. Dr. Ajchara Wattanapinyo

ABSTRACT

This independent study entitled factors affecting forest conservation and the participation of Pga K'nyau in Mae Na Chon Sub-district, Mae Chaem District, Chiang Mai Province aims to study forest management, factors affecting forest conservation and the level of participation of Pga K'nyau as well as suggesting guidelines in forest conservation in the area of Mae Na Chon Sub-district, Mae Chaem District, Chiang Mai Province. Data collections were from 256 household representatives. Interviews were also carried out with relevant people who took part in forest conservation. In addition, 69 community leaders were also surveyed. To analyze the data, frequency, percentage and content analysis were used.

The result of the study is as follows;

The result of the study in forest management shows that Pga K'nyau's way of life was bound with forest and community because their way of life depends mainly on nature and resource. For this reason, forest protection and preservation around the village area were developed such as getting together to decide land boundaries, reporting forest encroachment, participating in planting regarding the government planting project, putting out fires, putting up the firebreaks around village and workplace etc.

The result of the study of factors affecting forest conservation explains that Pga K'nyau in Mae Na Chon Sub-district have applied folk wisdom to forest preservation, for instance, village

preserved forest area management in order to decide area for resource usage. They have applied traditional rite using baby placenta attached to trees and called those areas a “Debor forest”. Forest rehabilitation like forestation on important days in calendars is way to reforest the nature forest in order to replace the lost ones as well as the maintenance of the existing healthy forest. The interesting aspect was the villagers who tried to look for other kind of industrial drop to replace maize production. This points out that there was a concern about maize production as it is area industrial drop. Monoculture of maize production in the area caused a change in ecology. Some community leaders have requested the Royal Project to help with vegetable development to prevent deforestation. At the same time, they suggested the governmental department to work on this matter continuously. To manage the forest protection, the village rules were established in utilization management, a clear land demarcation and the meetings held for agreement making such as a clear boundary line to separate working land and living land was built, a clear separated forest area and preservation area was made as well.

The result of studying the level of participation indicates that the participation can be divided into 5 levels. Firstly, the activity that most villagers regularly participated in was the use of forest in the area. Secondly, the activity that most villagers often participated in was taking part in area forest development. Thirdly, the activity that most villagers sometimes participated in was area forest reservation. Next, the activity that most villagers rarely participated in was forest management according to local tradition and lastly, the activity that most villagers never participated in was forest management according to traditional belief such as the paying respect to water custom.